Skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams skirtų lėšų naudojimo 2021 m. statistinė analizė

Evaldas Bakonis ir Gediminas Dubonikas,
NŠA SVD Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyrius

Nuo 2020 metų kovo mėnesio vidurio Lietuvos mokyklos buvo priverstos keisti įprastą kontaktinę mokymo(si) organizavimo formą į kitas – į nuotolinį, mišrųjį, hibridinį mokymą(si). COVID-19 pandemijos pradžioje įvedus apribojimus, mokyklų vadovams ir mokytojams dėl pačių įvairiausių priežasčių buvo gana sudėtinga užtikrinti sklandų ugdymo proceso vyksmą. Viena iš priežasčių – mokyklų, mokinių, mokytojų aprūpinimas skaitmeniniais mokymo(si) ištekliais. Ši problema neatsirado staiga, tik pandemijos metu kilę ugdymo proceso apribojimai paaštrino situaciją ir vertė sparčiau spręsti apsirūpinimo skaitmeniniais mokymo(si) ištekliais klausimą.

Pačia bendriausia prasme **skaitmeniniai mokymo(si) ištekliai** skirstomi į dvi grupes:

- skaitmeninius mokymo(si) įrankius – įvairią informacinių ir komunikacinių technologijų (toliau – IKT) įrangą, programinės įrangos priemones, galinčias automatizuoti mokymui(si) reikalingų funkcijų atlikimą;
- skaitmenines mokymo(si) priemones (toliau – SMP) – tikslingai sukomplektuotą skaitmeninio mokymosi turinį, dažnai pateikiamą kartu su skaitmeniniu mokymosi įrankiu ar virtualiąja mokymosi aplinka.

Į pagalbą sprendžiant apsirūpinimą skaitmeniniais mokymo(si) ištekliais atėjo valstybė, skyrusi mokykloms papildomą šios srities finansavimą – mokymo lėšų krepšelis buvo papildytos lėšomis, skirtomis informacinėms ir komunikacinėms technologijoms diegti ir naudoti (6,08 Eur mokiniui). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 750 „Dėl Ateities ekonomikos DNR plano veiksmų ir projektų įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintame plane ir pagal Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. liepos 2 d. įsakymą Nr. V-1006 „Dėl Mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašo patvirtinimo“ mokykloms buvo numatytos mokymo lėšos skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams. Jos galėjo būti skiriamos nustatytus reikalavimus atitinkantiems skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams įsigyti, taip pat – mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti.

Skaitmeninio ugdymo plėtrai skirtas lėšas savivaldybės mokykloms paskirstė pagal faktinį mokinių skaičių. 2020 metų pabaigoje vienam mokiniui skirta po 10 eurų. Tam panaudotos valstybės biudžeto lėšos, kai programos sąmata didinama iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, kurios naudojamos viršijant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas. 2021 m. pradžioje DNR planas buvo dekonstruotas. Todėl antrajame etape – 2021 metais – Lietuvos mokyklos po 30 eurų mokiniui gavo iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų COVID-19 pandemijos padariniams šalinti. Įvyko ir kitas pokytis – 2020 metais buvo numatyta, kad visa suma dalijama proporcijomis: 70 proc. – skaitmeniniam turiniui, 30 proc. – kompiuteriams ir kitai įrangai. Tačiau antrajame etape Švietimo, mokslo ir sporto ministerija panaikino šiuos suvaržymus ir leido pačioms mokykloms spręsti, kam ir kiek pinigų panaudoti. Atsisakyti fiksuotų proporcijų pageidavo mokyklų vadovai, teigdami, kad konkrečioje mokykloje ar savivaldybėje SMP ir IKT įrangos poreikis nevienodas. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad 2020 metais mokyklos dėl pandemijos nepanaudojo kitų mokymo lėšų, pvz., skirtų pažintinei veiklai, kvalifikacijai ir kt. Todėl jos ir pačios galėjo finansiškai prisidėti prie skaitmeninių mokymo(si) išteklių ir priemonių (išskyrus įrangą) pirkimo.

Šios analizės tikslas – pagal 2021 metais mokyklų išleistas lėšas ir už jas įgytą įrangą, gautas paslaugas skaitmeninių mokymo(si) išteklių plano įgyvendinimo pagrindu, nustatyti bendrąsias mokyklų poreikio tenkinimo tendencijas, įgyvendinant mokymo ir mokymosi skaitmenizavimą.

ANALIZĖS INSTRUMENTAS, APRĖPTIS IR SUMINIAI REZULTATAI

2022 metų pradžioje mokyklas pasiekė kvietimas užpildyti Švietimo valdymo informacinės sistemoje (toliau – ŠVIS) pateiktą anketą, nurodant, kiek pagal skaitmeninių mokymo(si) išteklių planą skirtų lėšų buvo gauta ir kuriems tikslams jos buvo panaudotos. Mokyklų prašyta pateikti informaciją šiais klausimais:

- Kiek gauta lėšų?
- Kokia suma buvo išleista įsigyjant mokamas SMP ir kiek jų įsigyta?
- Kiek įsigyta nemokamų SMP ir kuri mokinių dalis jomis naudojosi?
- Kokios trukmės buvo ir kiek mokytojų dalyvavo mokamuose mokymuose?
- Kokia suma buvo skirta ir kiek vienetų įsigyta kompiuterinės įrangos pagal skirtingas kategorijas (stacionarūs, nešiojamieji, planšetiniai kompiuteriai, projektoriai, interaktyvieji ekranai, hibridiniam mokymui skirta įranga ir kita)?

2022 m. sausio 31 d. apklausa buvo baigta ir jos metu surinkti duomenys perduoti pirminei analizei. Į šios apklausos duomenų bazę pateko 949 šalies mokyklų atsakymai (galima palyginti – prieš metus atsakė 1037 šalies mokyklos). Apklausa aprėpė visų šalies savivaldybių teritorijose veikiančias visų tipų mokyklas, besiskiriančias mokinių skaičiumi, dislokacijos mieste ar kaime vieta. Skyrėsi jos ir pagal priklausomybę, nes lėšos buvo skiriamos savivaldybių, valstybinėms ir nevalstybinėms (kitiems steigėjams priklausančioms) mokykloms.

1 ir 2 lentelės. Pradiniai suminiai mokyklų apklausos rezultatai

Mokyklų skaičius	**949**
Gauta lėšų 2021 m.	**9.236.152 Eur**
Išleista:	
mokamoms SMP	3.768.032 Eur
kompiuterinei įrangai	3.879.432 Eur
kitai technikai	1.171.888 Eur
pedagogų mokymams	284.910 Eur

Įsigyta	**Vienetų**
Mokamų SMP	275.870
Stacionarių kompiuterių	1.599
Nešiojamųjų kompiuterių	1.440
Planšetinių kompiuterių	1.171
Projektorių	619
Interaktyviųjų ekranų	449
Įrangos hibridiniam mokymui Iš jos: robotukų klasės konferencinės įrangos telekonferencijos kamerų	1.850 83 907 860
Mokymuose dalyvavo pedagogų	9.392

Tolesnei analizei naudojami šiek tiek mažesni skaičiai, nes 76 mokyklų duomenys buvo nepatikimi. 69 mokyklos (57 nevalstybinės, 2 savivaldybių ir 10 valstybinių) pateikė tuščias ataskaitas, kuriose nefiksavo nei gautų lėšų, nei išlaidų pagal įsigytus skaitmeninius mokymo(si) išteklius. Dvi mokyklos nurodė gautas sumas, kurios aiškiai viršijo numatytus limitus – viena mokykla, turinti vos 14 mokinių, deklaravo gavusi 15.011 eurų, kita, turinti 96 mokinius, – 10.191 eurą. Penkių mokyklų duomenys buvo pašalinti dėl priešingos priežasties – jos deklaravo per mažas sumas, nes nurodė gavusios nuo keliolikos centų iki beveik 5 eurų mokiniui. Todėl lėšų naudojimo tendencijų analizei liko **873 mokyklos**, kurios deklaravo skaitmenizavimui išleidusios **9.210.754 eurus**.

LĖŠŲ SKAITMENIZAVIMUI PASISKIRSTYMAS ŠALIES MOKYKLOSE

Pirmas analizės etapas – įvertinti, kuriems tikslams ir kokiomis dalimis šalies mokyklos leido lėšas pagal mokyklų skaitmeninių mokymo(si) išteklių planą. Pagal švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. spalio 9 d. įsakymo Nr. 1532 „Dėl reikalavimų skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms, informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti ir mokytojų skaitmeninio raštingumo

kompetencijai tobulinti patvirtinimo“ reikalavimus, sprendimus dėl mokymo lėšų naudojimo skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams įsigyti priima mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), savininkas arba mokyklos vadovas, suderinęs su mokyklos taryba. Turi būti atsižvelgiama į konkrečios mokyklos turimas SMP, IKT įrangą, mokinių poreikius, mokytojų kvalifikaciją, mokyklos specifiką.

1 ir 2 pav. Šalies mokyklų išlaidos ugdymo skaitmenizavimui pagal išlaidų grupes

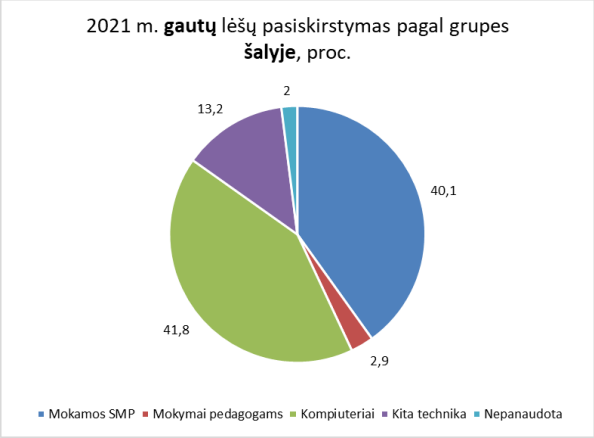

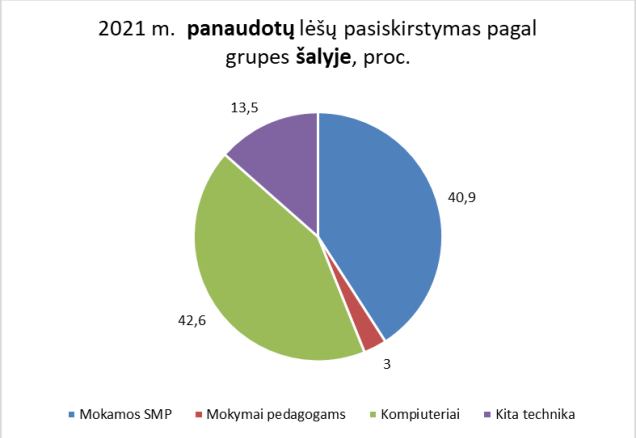

Mažiau pinigų mokyklos skyrė „minkštiesiems“ dalykams – SMP ir mokymams. Mokymų kaina kartu su išlaidomis mokamoms SMP sudarė mažiau nei pusę (apie 44 proc.) visos išleistos sumos. Didesnė lėšų dalis panaudota įrangai įsigyti. Tai rodo, kad mokykloms vis dar trūksta IKT įrangos kokybiškam nuotoliniam ugdymui organizuoti. Šis poreikis išlieka, nepaisant 2020 m. pavasarį įdėtų valstybės pastangų aprūpinti mokyklas kompiuteriais ir tų pačių metų pabaigoje įgytos kompiuterinės įrangos. 2020 m. pavasarį mokykloms buvo nupirkta ir išdalyta daugiau kaip 35 tūkst. planšetinių ir nešiojamųjų kompiuterių, neribotos interneto prieigos kortelių, skirtų mokiniams. Reikalingą įrangą mokykloms dovanojo ir įmonės, individualūs asmenys. Tų pačių metų pabaigoje mokyklos įsigijo dar virš 2,5 tūkstančio įvairių rūšių kompiuterių – 733 stacionarius, 905 nešiojamuosius ir 936 planšetinius.

Visgi galima daryti išvadą, kad nupirkta kompiuterinė įranga pagerino mokyklų apsirūpinimą IKT įranga. ŠVIS duomenimis, 2020 metų pabaigoje šalies mokyklose vienas kompiuteris teko maždaug keturiems mokiniams, o 46 proc. mokyklų kompiuterių buvo 4 metų ir senesni. Todėl 2021 metais vidutiniškai vienai mokyklai tekę daugiau kaip 4 nauji kompiuteriai pagausino ir atjaunino šalies mokyklų kompiuterių bazę – 2021 m. pabaigoje mokyklose 4 metų ir senesnų kompiuterių dalis sumažėjo iki 42 proc.

3 pav. Mokymui skirtų kompiuterių skaičius Lietuvos mokyklose 2019–2021 m.

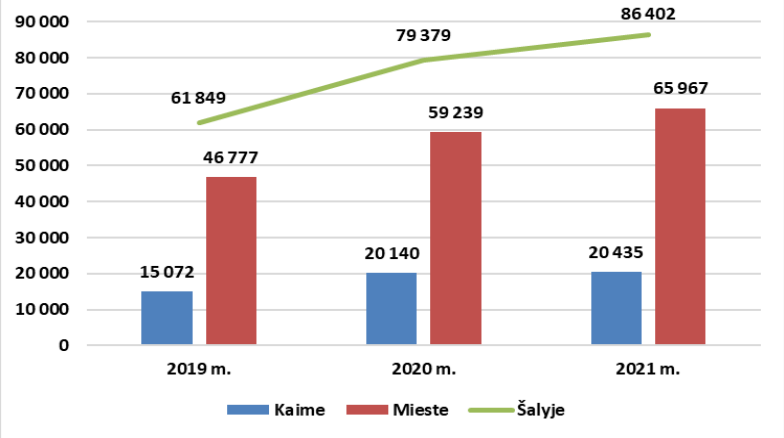

Ypač sparčiai mokyklose augo planšetinių kompiuterių skaičius. Šio tipo kompiuterių Lietuvos mokyklose 2021 m. buvo daugiausia.

4 pav. Lietuvos mokyklų kompiuteriai 2021 m.

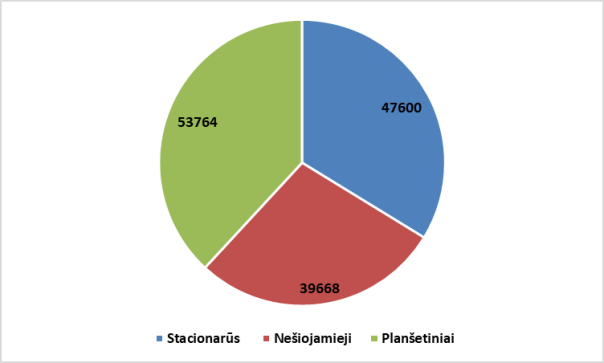

5 pav. Planšetiniai kompiuteriai mokyklose

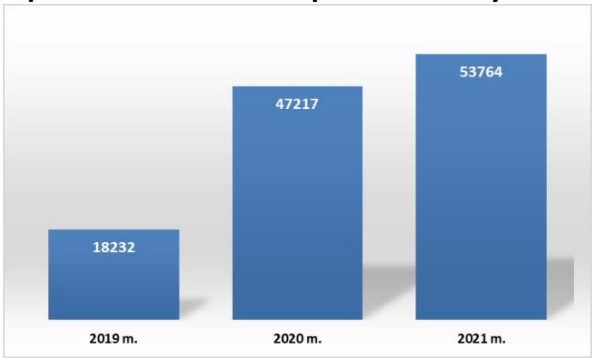

Taigi, žiūrint į lėšų pasiskirstymą, šiuo metu sunku atsakyti, kam mokyklos teikia didesnį prioritetą – kompiuteriams ar šiuolaikinėms SMP. Greta tam tikro kompiuterių stygiaus dalyje šalies mokyklų prie šio klausimo sprendimo galimai prisidėjo dar vienas veiksnys – tai kokybiškų, mokytojų ir mokinių lūkesčius atitinkančių SMP trūkumas šalies mastu. Esant įvairesniam, gausesniam mokamų SMP pasirinkimui, joms skirta išlaidų dalis galbūt galėjo padidėti.
Kalbant apie lėšų skaitmeninio ugdymo plėtrai pasiskirstymą šalies savivaldybėse, tai situacija jose labai skyrėsi (6 pav.).

6 pav. Savivaldybių mokyklų 2021 m. išlaidų pasiskirstymas pagal grupes, proc.

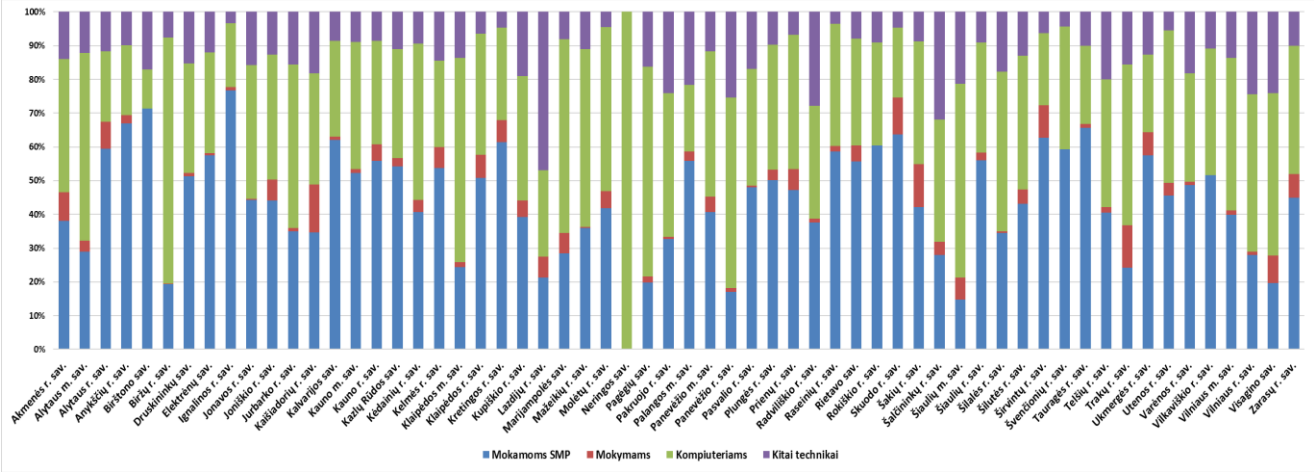

24 šalies savivaldybės mokamoms SMP įsigyti skyrė didesnę dalį (50 ir daugiau proc.) panaudotų lėšų. 30 savivaldybių mokyklų pusę ir daugiau lėšų skyrė kompiuteriams ir kitai įrangai įsigyti. 8 savivaldybėse išlaidos SMP ir IKT įrangai pasiskirstė maždaug vienodai – skirtumai į vieną ar kitą pusę neviršijo 4 procentų.

3 lentelė. Mokamoms SMP ir IKT įrangai tolygiai lėšas paskirsčiusios savivaldybės

Savivaldybė	Mokamoms SMP, proc.	IKT įrangai, proc.
Plungės r. sav.	52,0	48,5
Druskininkų sav.	51,6	48,0
Vilkaviškio r. sav.	51,5	48,3
Pasvalio r. sav.	48,0	51,4
Prienų r. sav.	47,2	46,6
Zarasų r. sav.	44,9	48,0
Varėnos r. sav.	44,1	45,7
Šakių r. sav.	41,3	44,1

Analizuojant skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams skirtų lėšų pasiskirstymą, reikšmingų skirtumų dėl mokyklų tipų, paskirties, vietovės, dydžio nepastebėta.

7 pav. Skirtingų tipų, paskirties mokyklų 2021 m. išlaidos pagal grupes, proc.

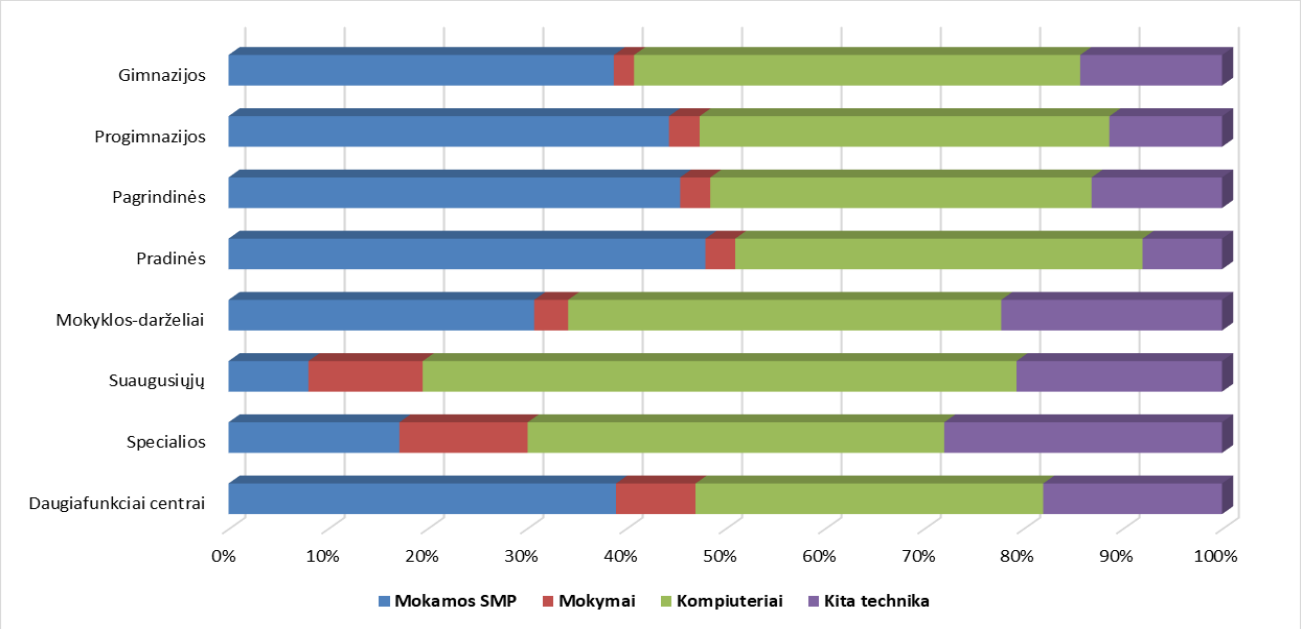

Gimnazijose, palyginti su kitų tipų mokyklomis, kiek mažesnę išlaidų mokamoms SMP dalį galimai lemia jau minėta priežastis – santykinai menkas pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoms skirtų SMP pasirinkimas. Tai paaiškina didesnes SMP skirtas išlaidas mokyklų, kuriose didelė dalis mokinių ugdoma pagal pradinio ugdymo programas. Ypač tai pastebima pagal suaugusiesiems skirtas bendrojo ugdymo mokyklas, kuriose pradinio ugdymo programų paprastai nėra.

8 pav. Išlaidos pagal grupes skirtingų vietovių ir dydžio mokyklose, proc.

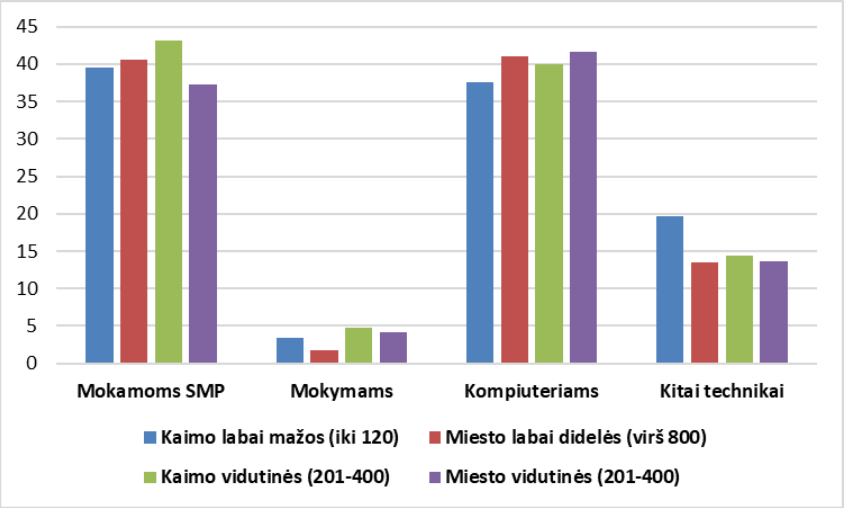

Palyginus pasirinktų keturių grupių – labai mažų kaimo, labai didelių miesto, vidutinių kaimo ir vidutinių miesto – mokyklų išlaidų pasiskirstymą, matyti, kad mokinių skaičiaus nulemtas mokyklos gautų lėšų dydis neturėjo lemiamos reikšmės mokyklos pasirinkimui. Nepriklausomai nuo mokyklos vietovės ir mokinių skaičiaus, išlaidų grupės nesiskiria. Tik vidutinės kaimo mokyklos šiek tiek daugiau dėmesio skyrė „minkštiesiems“ dalykams – SMP ir mokytojų kvalifikacijai. Kiek mažesnę kompiuteriams išleistą labai mažų kaimo mokyklų lėšų dalį galima paaiškinti ir tuo, kad apskritai kaimo mokyklų santykinis apsirūpinimas kompiuteriais yra geresnis nei miestų mokyklų. 2020 m. vienas kompiuteris šalies kaimo mokyklose teko vidutiniškai mažiau nei 3 mokiniams (2,9), o miesto mokyklose – kiek mažiau nei 5

mokiniams (4,7). Be to, mažesnes išlaidas kompiuteriams atsvėrė didesnė kitai technikai skirtų lėšų dalis.

IKT ĮRANGOS BAZĖS PAPILDYMAS 2021 METAIS

Pagal apklausos rezultatus, 2021 metais šalies mokyklos savo skaitmeninio ugdymo techninę bazę papildė daugiau nei 4200 įvairių kompiuterių. Hibridiniam mokymui reikalingai įrangai (robotukams, telekonferencijos kameroms ir klasių konferencinei įrangai) įgyti buvo išleista beveik penkis kartus mažesnė suma nei kompiuteriams. Net interaktyviųjų ekranų buvo įsigyta už trigubai didesnę sumą, nei kainavo visa įgyta hibridinio mokymo įranga. Tai galėtų reikšti, kad mokyklos nepraranda vilties jau pačiu artimiausiu metu grįžti į įprastinį kontaktinį mokymą(si), todėl daugiau dėmesio skiria būtent šiam būdui pritaikytoms priemonėms – kompiuteriams, interaktyviesiems ekranams, projektoriams. Tokią išvadą pastiprina ir tai, kad gana didelę prekių, įgytų kaip „Kita technika“, dalį sudaro spausdintuvai ir kopijavimo aparatai su priedais, monitoriai ir pan.

Svarstant realų kompiuterių poreikį mokyklose, galima pagal savivaldybes palyginti mokyklų apsirūpinimo kompiuteriais situaciją 2020 metų pabaigoje ir naujų kompiuterių įsigijimą 2021 metais.

9 pav. Savivaldybių mokyklų 2020 m. kompiuterių 100-ui mokinių (vnt.) ir 2021 m. skaitmenizavimui skirtos lėšų dalies (proc.) santykis

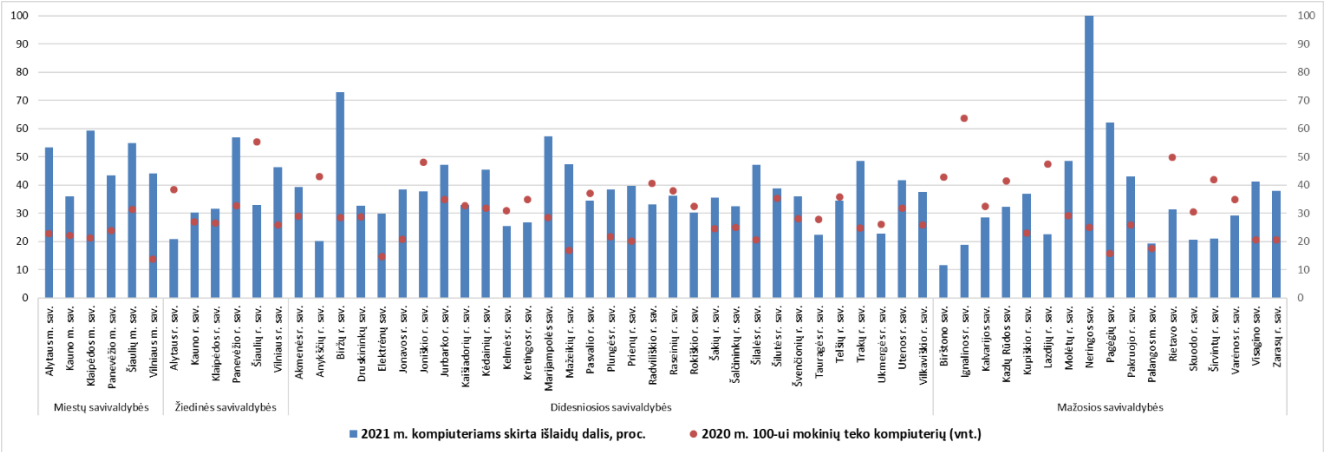

Bendrai šalyje 2020 metų pabaigoje mokyklose vienas kompiuteris teko maždaug keturiems mokiniams, arba 100-ui mokinių teko vidutiniškai 25 kompiuteriai. Nors pagal kompiuterių skaičių klasėje Lietuva, anot 2019 m. Europos Komisijos paskelbto tyrimo „IKT švietime“, yra tarp pirmaujančių ES šalių, tačiau dar nepasiekė ES rekomenduojamo santykio – vienas kompiuteris 3 mokiniams. Prasčiausia situacija buvo didžiuosiuose šalies miestuose, iš kurių tik Šiaulių miesto mokyklos viršijo šalies vidurkį. Ypač šiuo rodikliu išsiskyrė Vilniaus m. mokyklos, kuriose vienas kompiuteris teko vidutiniškai 6–7 mokiniams. O geriausia situacija buvo Ignalinos r. savivaldybės mokyklose, kuriose vidutiniškai trims mokiniams teko du kompiuteriai. Todėl atrodo logiškas šios savivaldybės sprendimas kompiuteriams skirti kiek mažiau nei penktadalį (18,9 proc.) visų lėšų 2021 metais. Panašiai elgėsi ir kitos santykinai gerai kompiuteriais apsirūpinusios savivaldybės – Birštono, Anykščių r., Širvintų r., Lazdijų r. Mažiausiu santykiniu kompiuterių skaičiumi mokyklose pasižymėjusios savivaldybės turėjo elgtis priešingai: Vilniaus m., Pagėgių, Mažeikių r., Šilalės r., Prienų r., Visagino, Klaipėdos m. savivaldybėse mokyklų išlaidos kompiuteriams siekė 40 ir daugiau proc. visos skirtos sumos. Šių tendencijų fone išsiskiria keletas savivaldybių:

- 2021 m. turėdamos vidutiniškai vos 17,6 kompiuterio 100-ui mokinių, Palangos savivaldybės mokyklos kompiuteriams įsigyti išleido tik mažiau nei penktadalį (19,4 proc.) bendros sumos; Elektrėnų savivaldybės mokyklų šie skaičiai atitinkamai buvo 14,7 kompiuterio ir 29,9 proc.;

- 2021 m. turinčios itin aukštą apsirūpinimo kompiuteriais rodiklį (vienas kompiuteris maždaug dviems mokiniams) Šiaulių r., Rietavo, Joniškio r. savivaldybių mokyklos kompiuteriams įsigyti skyrė neįprastai didelę dalį – trečdalį ir daugiau – visos sumos.

SMP LIETUVOS MOKYKLOSE: REALIJOS IR TENDENCIJOS

Tinkamas įvairių mokymo ir mokymosi priemonių naudojimas yra viena kokybiško ugdymo turinio sąlygų. SMP naudojimas mūsų šalies mokyklose nėra naujovė: dar 2018 m. atliktas tyrimas parodė, kad mūsų šalies mokyklose greta tradicinių mokymo priemonių naudojamos ir skaitmeninės (A. Kalvaitis, 2018). Nacionalinės švietimo agentūros 2020 m. balandį atlikta mokyklų apklausa atskleidė, kad didžioji dalis jų per pirmąjį karantiną naudojosi įvairiu skaitmeniniu turiniu. Per 2021 m. skaitmeninio turinio poreikis taip pat išliko ir net išaugo. Tai rodo ir padidėjusi mokamoms SMP įsigyti skirta lėšų dalis, palyginti su 2020 metais.

2021 m. apklausoje dalyvavusios mokyklos nurodė įsigijusios net 65 skirtingų pavadinimų mokamas priemones. Populiariausios buvo „EDUKA klasė“, kurios įsigyta per 160 tūkst. vnt., ir „EMA elektroninė mokymosi aplinka“, kurios įsigyta per 95 tūkst. vnt. Visų likusių SMP įsigyta gerokai mažiau, pavyzdžiui, „Vyturio skaitmeninių knygų biblioteka“ – per 3,8 tūkst. vnt., „Eduten Playground“ – per 2,7 tūkst. vnt., „E. vadoveliai.lt“ – per 1,6 tūkst. vnt. Atitinkamai šioms priemonėms išleista ir daugiausiai pinigų.

10 pav. Išleistų pinigai SMP įsigyti pagal produktus (Eur)

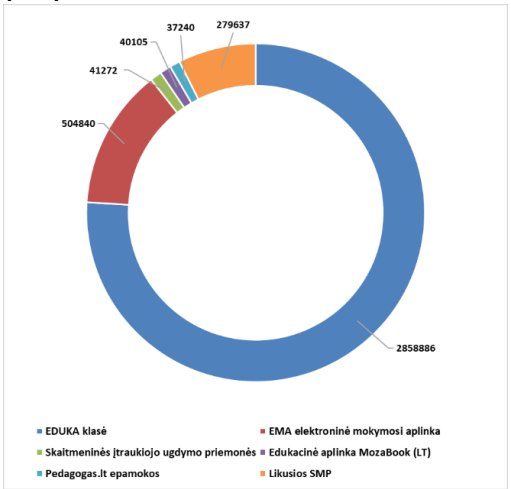

11 pav. 10 populiariausių SMP pagal naudojančių mokinių (licencijų) skaičių

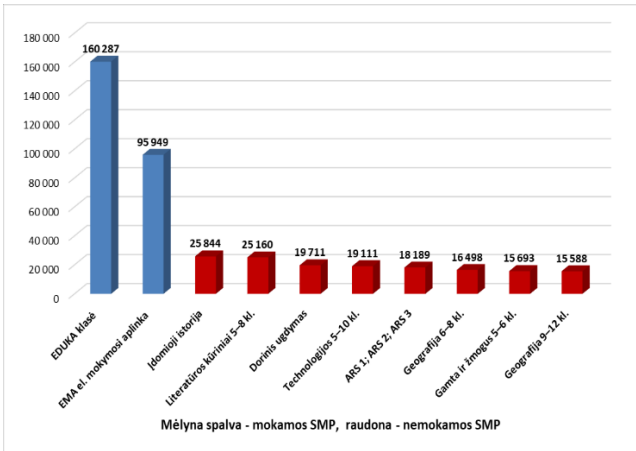

Pažvelgus į vieno SMP vieneto (vienos licencijos) kainą, matyti, kad brangiausiai mokykloms kainavo SMP, kurių įsigyta tik po keletą vienetų: „Edusensus“ programa – 1,9 tūkst. eurų už vienetą; „LOOK“ – per 900 eurų; „Niutonas“ – beveik 500 eurų; „3D Biologija 1–8 temos“ – 370 eurų. Detalesnis populiariausių SMP kainų lyginimas neturi didesnės prasmės vien dėl to, kad į skirtingų pavadinimų SMP yra įtraukta nevienodas mokomųjų dalykų skaičius, be to, skirtingas ir to paties dalyko komplekto formavimas.

2021 m. mokyklos turėjo galimybę įsigyti net 48 skirtingų pavadinimų nemokamas SMP. Populiariausios nemokamos SMP – „Įdomioji istorija“ ir „Literatūros kūriniai 5–8 klasėms“. Atsakymai į anketos klausimus parodė, kad 2021 m. apskritai naudotasi daugiau nei 441 tūkstančiu nemokamų SMP (licencijų).

Žvelgiant į SMP įsigijimą, reikėtų atkreipti dėmesį ir į specifinį šios srities rinkos kontekstą. Mokamų SMP kainos, kaip 2020 m. skelbta viešojoje erdvėje, sparčiai pakilo. Pasak mokyklų atstovų, jei SMP licencijos nebūtų pabrangusios, mokyklos būtų turėjusios galimybę skaitmeniniu turiniu aprūpinti visus mokinius, kuriems to reikėtų. Antra, 2021 m. (kaip ir 2020 m.) daugiausiai lėšų mokyklos skyrė dviem to paties tiekėjo (UAB „Ateities pamoka“) SMP – „EDUKA klasė“ ir „EMA elektroninė mokymosi aplinka“. Minima įmonė mokykloms pardavė dar ir SMP „Egzaminatorius.lt“. Viena vertus, 7 pav.

esantys skaičiai liudytų apie tam tikrą monopolinę padėtį rinkoje. Bet šis dominavimas yra akivaizdus tik pradinio ugdymo programos SMP rinkoje. Žinant, kad mokyklos 2021 m. naudojosi beveik pusšimčiu nemokamų SMP, kurių absoliuti dauguma skirtos pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoms, galima manyti, kad šioje terpėje tikros konkurencijos tarp mokamų SMP dar nėra.
Grįžtant prie savivaldybių mokyklų apsirūpinimo mokamomis SMP situacijos, matyti tendencija, atitinkanti apsirūpinimo IKT įranga tendenciją.

12 pav. Savivaldybių mokyklų išlaidos mokamoms SMP, proc.

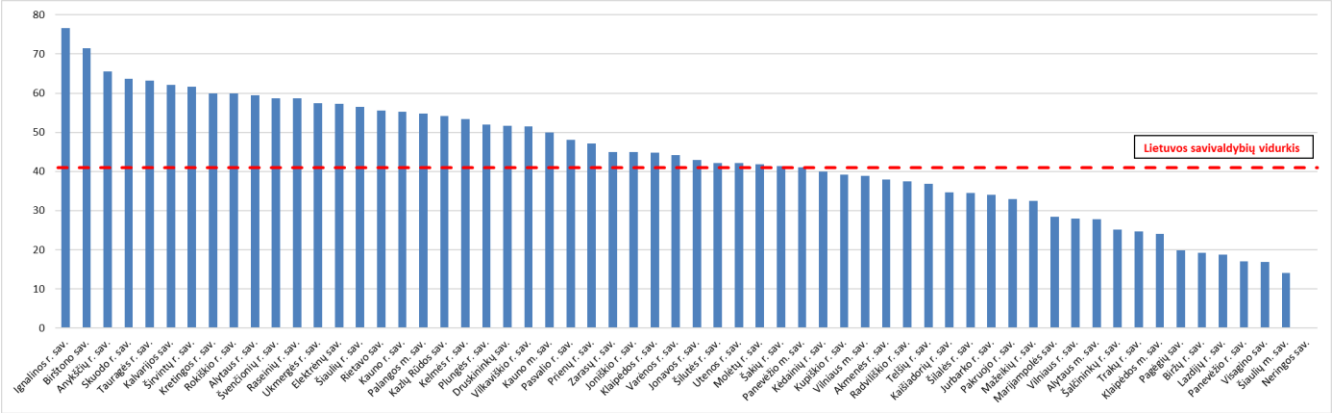

Didžiausią dalį lėšų mokamoms SMP skyrė tos savivaldybės, kurioms mažiau aktualus IKT įrangos klausimas – Ignalinos r., Birštono, Anykščių r. savivaldybės. Daryti išvadą apie SMP situacijos mokyklose pokyčius sunku, nes paprastai SMP naudojimo licencijos yra laikinos ir naujai mokinių kartai reikia įsigyti jas vis naujas.

PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS

Pedagogų kvalifikacijai skirta išlaidų dalis buvo pati mažiausia. Tik keturios savivaldybės joms skyrė 10 ir daugiau proc. visų lėšų, o penkių savivaldybių mokyklos deklaravo šiam tikslui visai neišleidusios pinigų. Pagrindinės priežastys yra dvi: 1) pagrindinius, reikalingiausius mokymus mokyklos organizavo 2020 metais; 2) rado galimybių nemokamai kelti pedagogų kvalifikaciją. Visas Lietuvos savivaldybių mokymams išleistų lėšų dalies vidurkis (3 proc.) padalija visas šalies svivaldybes į dvi lygias dalis: pusė išleido daugiau lėšų, kita pusė – mažiau.

13 pav. Savivaldybių mokyklų išlaidos mokymams, proc.

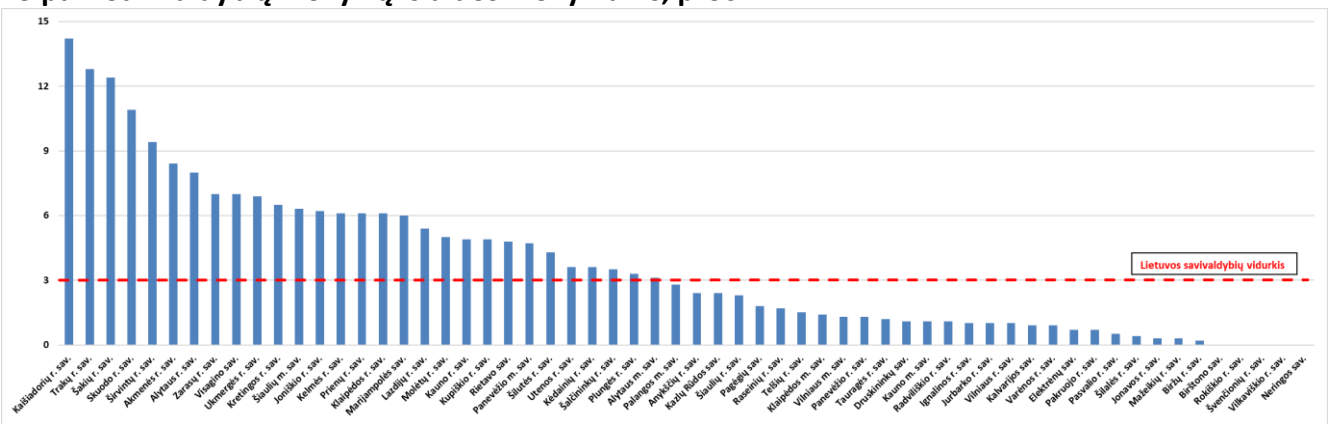

Sunku pateikti gilesnę mokymų analizę (dalyvių skaičius, mokymų vienam dalyviui kaina, trukmė) dėl ne visai tiksliai pateiktų duomenų. Sąraše pavyko aptikti net 109 skirtingus mokymų pavadinimus. Tačiau užfiksuotas dalyvių skaičius nėra tikslus, nes 30 mokyklų vietoj dalyvavusių pedagogų skaičiaus nurodė, kad įvyko vienas renginys. Todėl atmetus juos, matyti, kad likusiuose 79 mokymuose dalyvavo 9142 asmenys, o kainavo jie 270.748 eurus, arba už vieno dalyvio mokymus vidutiniškai buvo sumokėta

29,6 euro. Mokymams, kurių dalyvių skaičius neužfiksuotas, buvo išleisti dar 9905 eurai. Todėl, pritaikius vidutinę mokymų vienam dalyviui kainą, galima teigti, kad iš viso mokymuose dalyvavo apie 9500 dalyvių.

Gilesnės analizės ir tolesnio tyrimo reikalautų dar vienas klausimas – kiek mokytojų iš tikro tobulino savo skaitmeninę kompetenciją. Vien iš nurodytų pavadinimų sunku spręsti apie pačių mokymų turinį, tačiau aišku, kad ne visi renginiai buvo skirti skaitmeninio ugdymo klausimams. Abejonių nekyla, kad tokius mokymus kaip „Naujausių istorijos tyrimų dermė su atnaujintomis ugdymo programomis“, „Teatro metodai ankstyvajame ugdyme“, „Pažinimo ir kūrybiškumo kompetencijų ugdymo galimybės edukacinėse išvykose“, „Kaip kalbėti su vaikais apie elektronines cigaretes?“ ir pan. su skaitmeniniu ugdymu galėjo sieti nebent tai, kad jie vyko nuotoliniu būdu. Su skaitmeniniu ugdymu pagal pavadinimus galima sieti tik kiek mažiau nei pusę visų renginių – 50 iš 109. Tačiau jiems buvo išleista ne mažiau kaip 75 proc. visų mokymams skirtų lėšų (201.970 Eur), o juose dalyvavo ne mažiau kaip 68 proc. visų mokymuose dalyvavusių asmenų.

PAGRINDINĖS IŠVADOS

- Iš anksto nustatytų galimų skaitmeninių mokymo(si) išteklių įsigijimo grupių proporcijų atsisakymas 2021 metais išlaisvino mokyklų steigėjus ir priimant sprendimus leido lanksčiau tenkinti konkrečius mokyklų poreikius, panaudojant skirtas papildomas lėšas.
- Didesnė skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams skirtų lėšų dalis (apie 56 proc.) buvo panaudota IKT įrangai – kompiuteriams, hibridinio mokymo(si) komplektams, kitai technikai – įsigyti.
- Mokyklų išlaidų SMP ir IKT įrangai kiekis praktiškai nepriklausė nuo pagrindinių mokyklos charakteristikų – tipo, dydžio, vietovės.
- 2021 metais įgyti kompiuteriai leido žymiai pagausinti ir atjauninti mokyklose mokymo(si) tikslams naudojamų kompiuterių bazę.
- Santykinai didelis mokykloms nemokamai teikiamų SMP populiarumas leidžia galvoti apie poreikį kurti skaitmeninio ugdymo turinį valstybės mastu.
- Dalis mokytojų kvalifikacijos tobulinimui skirtų pinigų buvo panaudota kitoms, nebūtinai su skaitmeniniu raštingumu susijusioms, kompetencijoms tobulinti.

Literatūra

- Kalvaitis A. Mokymo ir mokymosi priemonių naudojimo pamokose praktika ir pokyčiai Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose (2018). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Mokymo-ir-mokymosi-priemoniu-naudojimas-pamokose.pdf.
- Kol ministerija planavo, nuotolinis mokymas pabrango kelis kartus. Prieiga per internetą: https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1273471/kol-ministerija-planavo-nuotolinis-mokymas-pabrango-kelis-kartus.
- Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2021. Nuotolinis mokymas(is). Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/Svietimas-Lietuvoje-2021-web2.pdf.
- Nuotolinio mokymo(si) / ugdymo(si) vadovas. NŠA, 2020. Prieiga per internetą: https://www.mokykla2030.lt/wp-content/uploads/2020/08/NMVadovas-1-1.pdf.